

Linas kvällsbok

Baserad på Emma Hambergs succéroman *Linas kvällsbok* är filmen med samma namn en personlig, osentimental och humoristisk skildring av en tonårsflickas pendlande mellan att vara barn och ung vuxen. Hennes självbild och identitet börjar formas samtidigt som hennes första trevande sexuella erfarenheter mest handlar om att "göra det". Så småningom möter hon dock den berusande kärleken i form av den två år yngre Ivar.

Rekommenderad från åk 7

EN FILMHANDELDNING AV
LOUISE LAGERSTRÖM

Handling

Femtonåriga Lina Berglund känner att hon är allt som börjar på O. O-kul. omogen, okysst, oskuld och allmänt ointressant. Det är sista terminen i 9:an och något måste göras om hon inte ska vissna och dö som oskuld. Någonstans kanske det finns någon som kan bli kär i just henne.

Bästa kompisarna, snygga Thea, som har för långa ögonfransar för sitt eget bästa och vars kläder Lina får överta, eller frimodiga, kraftiga Carro som verkar ha det så lätt med både livet och kärleken.

När Thea, som är intresserad av Lillis, totar ihop henne med hans kompis Danne som går på gymnasiet är Lina beredd att låta honom bli den förste kille att hängla med. Han tycker ju att Lina i all fall är "OK-snygg".

Tillvaron stannar dock upp en dag då Lina får syn på vackre Ivar i skolmatsalen. Han är visserligen två år yngre men inte som andra killar. Klär sig som en fågelskådare, bor med sina kulturföräldrar på en båt och sjunger i skolkören. När Lina för första gången super sig full råkar hon stöta på honom just efter att ha spytt och han erbjuder henne hjälp. Hon säger att hon klarar sig men styrkt av alkoholen hinner hon dock förklara honom sin kärlek. Ändå vill hon inte erkänna för sina kompisar, och knappt för sig själv, att hon är kär i honom. I skolan dagen därpå förnedrar hon honom och kallar honom apa framför tjejgänget.

Istället satsar hon på en dubbeldate med Lillis och Danne och föreslår att de skall gå på skräckfilm. Han skjutsar hem henne och de kysser varann för första

gången. Lina känner trots detta inget för honom medan däremot Ivar, i en slags upplyst gestalt, allt oftare dyker upp i hennes dagdrömmar. Men när hon försöker försonas med honom efter en körrepetition kallar han och hennes tjejkompisar för falska.

Trots sina känslor för Ivar har hon låtit Danne gå längre och längre för varje träff och till sist bestämmer hon sig för att ligga med honom som en present på hans födelsedag. Det blir misslyckat då han är full och kräks så de skjuter upp sexet till nästa dag. Efteråt känner hon sig bara tom och besviken medan Danne tycker att de är det perfekta paret.

Ivar fortsätter att förfölja Lina i drömmarna. Men hon misstänker att han har ett förhållande med den mörka exotiska skönheten Dunya som han ofta syns tillsammans med och som han nu dessutom rest på körresa till Estland med.

Lina inser att hon måste göra slut på förhållandet med Danne men vet inte hur. Thea blir besviken för egen del eftersom hon planerat en weekend på landet med alla fyra och ser Lina som en svikare. Utan Linas vetskap skickar hon ett sms till Danne där hon avslöjar att Lina tänker göra slut eftersom hon är äcklad av deras förhållande.

När Lina dyker upp hos den besvikne Danne låter hon honom ligga med henne en sista gång och utan kondom, mest som en tröstande gest. Efteråt får hon panik och ber till Gud att hon inte har blivit gravid. Efter några kvalfyllda dagar då hon även berättar för sin mamma vad som hänt, kommer den efterlängtnade menssen.

På en fest bestämmer sig Lina för att göra upp med Thea men hon ligger redan full och utslagen på en säng och i stället konfronteras hon med en ledsen och aggressiv Danne som gör utfall mot Ivar.

Nästa dag på skolans tjejtoa konfronteras hon till slut Thea och häver ur sig allt hon känner kring deras ojämlika vänskap. Därefter springer hon ner till Ivars båt och förklarar att hon älskar honom. För första gången på länge känner hon sig nöjd med sig själv. När hon får veta att hon kommit in på Natur- och djurprogrammet ända

borta i Hälsingland tar livet en ny positiv vändning. Plötsligt känner hon sig okrossbar, obetalbart modig och helt OK-snygg trots att allt verkar skita sig med killar. Hon tackar sig själv och kvällsboken.

Ivar visar sig dessutom vara en fri kille och är kär i henne också. Tillsammans dansar de iväg på den upplysta dansbanan i Folkets Park.

Det hierarkiska tjejgänget

Varför är man vänner och vad har man sina vänner till? Filmens tjejtrio består av Thea, klassens "puma" som förmodligen aldrig behöver anstränga sig för att få killar intresserade och som har en självklar status på skolan som en med makt och inflytande. Hennes relation till Lina bygger i grunden på en obalans där Thea bestämmer spelreglerna. Hon ger Lina sina avlagda kläder i gengäld mot att Lina exempelvis låter henne skriva av hennes skolan-teckningar. Hon styr och ställer kring vad Lina bör och inte bör göra och tycka. Som att se till att Lina dricker sig berusad medan hon själv tycker det är ofräscht. Även när det gäller killar närmast tvingar hon in Lina i ett förhållande med Danne, mest för att det passar hennes egna planer med Dannes kompis. Samtidigt kräver hon total lojalitet från Linas sida. Att hon skall prioritera deras "vänskap" framför sina egna intressen.

Carro, den levnadsglada, killtokiga och frispråkiga har en mer neutral roll i triangeln. Hon försöker medla och hålla sig väl med bägge men har samtidigt en fundamental beundran för Thea som gör att hon tenderar att oftare ta hennes parti.

- Fundera över de tre tjejernas relation till varandra. Hur ser den inbördes maktbalansen ut? Hur väljer man sina vänner och vad bygger vänskap på? Är det bättre med ojämlig vänskap än ingen alls?

- De tre tjejerna har varsin roll när de umgås. En snygg som de andra skall beundra och som bestämmer; en kul och glad och lite mer modig än de andra och sedan den som får vara med på någon slags nåder. Som är bra att ha

som förklade. Är den här konstellationen något ni kan känna igen från egna erfarenheter? Kan det finnas en trygghet i att man vet sin roll i gruppen? Eller känns det som en tvångströja? Är det ett typiskt tjejigt sätt att umgås och hur ser i så fall killarnas gemenskap ut?

Thea använder Lina för att få ett slags bekräftelse på sin egen skönhet och popularitet. Hon dikterar villkoren i deras umgänge och lägger ofta orden i Linas mun. Förväntar sig de svar hon vill höra och total lojalitet.

- Under filmens gång kommer Lina att ifrågasätta deras vänskap och slutet blir en verklig konfrontation där hon äntligen vågar säga att hon uppfattar Thea som egoistisk och kalkylerande. Varför accepterar Lina så länge att bli nonchalant behandlad av Thea? Vad får hon ut av deras vänskap? När inser hon att de inte är vänner på lika villkor? Det är alltid smärtsamt när man förstår att man vuxit ifrån varandra - men hur hanterar man en sådan situation bäst?

Att vara sann mot sig själv

Jag är en fejk. Jag fejkar orgasm. Jag fejkar att jag är kär i Danne. Och jag fejkar att jag hatar Ivar. Ivar är på riktigt. Det är därför vi inte passar ihop. Lina är hård i omdömet om sig själv. Inte nog med att hon är allt som börjar på O. Hon vågar varken stå för den hon är eller sina egna åsikter. Det kan handla om att gilla något så skämmigt som äckliga fiskbullar eller större saker som att stå för den man är kär i. Om hennes kompisar tycker att hon skall vara tacksam för att hockey-Danne tycker hon är Ok-snygg så tycker hon det också. Aldrig att hon skulle våga erkänna att hon är kär i en två år yngre soft kille, en tönt som sjunger i kör.

- Länge ljuger hon både inför sina vänner och för sig själv om vad hon egentligen känner och vill. Fundera över hur Linas självbild ser ut i början av filmen. Hur har den blivit så? Är det gruppptryck, förväntningar från omvärlden eller ett genuint dåligt självförtroende som skapar bilden av henne? Hur får man ett bra självförtroende?

- "Hela mitt liv bygger ju på vad folk tycker om mig". Att stå upp för sin egen åsikt, sin egen smak och sina egna idéer kan vara läskigt. Den insikt som Lina till sist får kostar henne en del och hon får utstå pinsamheter när hon är uppriktig. Trots detta går hon styrkt genom händelserna eftersom hon för första gången lyssnar till sin egen röst. Hur finner man den där egna rösten hos sig själv? Visst är det viktigt vad andra tycker men hur mycket får man låta andras åsikter påverka ens egna beslut? Var går gränsen?

Linas kvällsbok handlar också om att söka sin identitet, att bli vuxen och att inse att man nu får stå för sina egna misstag. Lina är femton och går sista året på högstadiet. Allt måste hända innan vårterminen är slut. Någon måste kyssa henne. Oskulden måste förloras. Kärleken måste dyka upp. Det är stora förväntningar och krav.

Att befinna sig i gränslandet i mellan att vara barn och vuxen är kanske den jobbigaste tiden i livet. Och att Lina inte är mogen att ta steget in i vuxenvärlden blir uppenbart då hon tror att hon är gravid. När hon tillsammans med sin mamma ser ett djurprogram där en schimpans får

en unge brister det för henne och behovet av att vara barn igen tar över. Tillsammans med sin lillebror kryper hon ner i sin trygga säng medan mamman läser en saga.

De flesta barn i Sverige har det väldigt bra materiellt sett. Lina erkänner själv att hon egentligen inte har det dåligt. Hennes föräldrar slår henne inte, hon lever i en trygg miljö men känner sig ändå otillräcklig och mindrevärdig. Hennes problem är inte ovanliga i vårt välståndssamhälle. Forskare har börjar tala om "jämförelseångest". Det vill säga att vi hela tiden mäter oss med andra. Tror att det är yttre faktorer eller uppnådda mål som skall skapa vår identitet och göra oss hela som människor. Men i ständig jämförelse med andra blir målen ouppnåeliga och vi riskerar att känna en djup otillfredsställelse med oss själva.

- Vi lever i en tid där individualism, satsa på dig och älska dig själv betonas. Ändå finns, särskilt hos unga en djup känsla av otillräcklighet. Varför tror ni att det är så? Linas mål innan hon har gått ut nian är högt ställda. Saker skall avklaras som vore de varor på en inköpslista. Viktiga händelser reduceras till måste-klara-av innan-det-är-för-sent-punkter. Känner ni igen er? Går för mycket energi åt att jämföra sig med andra och yttre förväntningar istället för att försöka odla fram sin egen personlighet och identitet? Vad är det som är så hemskt med att avvika från mängden, vad kan hända?

Första gången - tjejer från Venus killar från Mars

Hockey-Dannes rum, platsen för Linas första sexuella erfarenheter, är med sin mörka rymdatmosfär och sina Slitzbrudar på väggarna en påminnelse om talesättet att kvinnor är från Venus medan män är från Mars. Här möts en flickas och en pojkes skilda förväntningar på vad sex skall vara.

Förutom att Lina är beredd att ge sin oskuld till en kille hon inte är kär i blir ingenting som hon tänkt sig. Det första Danne frågar är hur många hon legat med. Själv undrar han om det gills om det inte gick för honom en gång. "I så fall blir det fyra". Deras möten blir ur Linas synvinkel helt oromantiska där han mer eller mindre kommenderar henne att klä av sig medan hon skyller på mens för att slippa ligga med honom eller fejkar orgasm för att det snabbt skall gå över.

När de väl ligger med varandra är han fullkomligt nöjd. Ser dem som det perfekta paret, rena Ying och Yang medan hon otillfredsställd går hem och drömmer om den romantiske Ivar.

Danne talar om att återgälda en tjänst för att Lina "runkar av" honom och känner sig mäktigt nöjd när han tror att han ger henne orgasm. Han drar sig inte heller för att föreslå att han kan tänka sig riktigt sex som födelsedagspresent.

- Fundera hur Linas respektive Dannes förväntningar ser ut? Vad väntar de sig? Hur tänker ni er att de fått sin bild av sexualitet? Är tjejers bild mer romantisk än killars? Varför är det i så fall så? Linas väninna Carro verkar ha en mer öppen inställning och vågar prata om vad hon själv vill få ut av sex. Är hon representativ för hur tjejer tänker? Eller är filmens bilder generaliserande? Kanske det finns väldigt romantiska killar och vice versa.

Bok blir film

Linus kvällsbok bygger på en populär bok av Emma Hamberg. Boken har formen av dagboksanteckningar och utspelar sig i ett mexiteglat radhusområde i en svensk småstad på 70-talet och bygger på författarens egen tonårstid. Öppenhjärtigt delar bokens Lina med sig av sina tankar, drömmar och rädslor och beskriver samtidigt ingående och humoristiskt de personer som kretsar kring henne, väninnorna, killarna och familjen.

Filmen förhåller sig troget sin litterära förlaga men just dagboksformatet är inte det lättaste att överföra till rörliga bilder. Boken illustreras av Hambergs egna teckningar som är skissartade och lite "fula" men som fångar hur hon ser på sin omgivning.

En "kvällsbok" (eller dagbok) antar ett subjektivt perspektiv och filmen försöker få oss att se och uppleva händelserna ur huvudpersonens synvinkel. Berättarrösten är ett givet grepp som man ofta använder för att ge berättarjaget en större närvaro. Vissa scener har i filmen en tydligt drömmande karaktär. När tjejerna super sig fulla faller stora snöflingor, ljuset är gyllene varmt och rörelserna är nästan som i slow motion.

- I boken beskrivs detta mer "nyktert" men filmen förmedlar istället den känsla av fnittrighet och överklighet som Lina beskriver i boken. Ni som har läst den, hur tycker ni att filmen lyckas förmedla bokens känsla?

Ivars gestalt är ofta skildrad som en övernaturlig ljusgestalt. Någon gång som yngling i det antika Grekland eller som motspelare i *Titanic* där Lina ser sig själv som Kate Winslet med vinden flygande i håret i stäven på fartyget. Dagdrömmar som till och med kan hjälpa henne att få den efterlängtdade orgasmen. I några komiska drömsekvenser tänker sig Lina att hon är en såpaskådis eller en arg fransyska när hon för sitt inre gör slut med Danne.

Med ett strikt subjektivt perspektiv och med sina drömande och nästan surrealistiska inslag vill filmen beskriva världen genom en tonårig flickas ögon. Allt kretsar kring

den egna personen, vännerna och kärleken. Vuxenvärlden gör sig knappast påmind alls. Detta är Linas universum och filmens händelser begränsas till den.

- Fundera över hur filmen förmedlar Linas inre och världen runt kring henne. Hur använder sig filmen av ljud, ljus och kameravinklar för att framhäva Linas synvinkel?

Produktionsuppgifter

Sverige 2007

Producent: Ulf Synnerholm

Manus: Emma Hamberg, Erik Ahrnbom

Regi: Hella Joof

Foto: Sebastian Winterø

Klippning: Chatrine Ambus

Scenograf: Lene Willumsen

I rollerna

Lina - Mylaine Heudrel

Thea - Allice Kastrop Möller

Carro - Lovisa Onnemark

Danne - Richard Roxvall

Ivar - Viktor Axelsson

Linus mamma - Anna Ulrika Ericsson

Tekniska uppgifter

Speltid: 90 minuter

Format: Cinemascope

Ljudsystem: Dolby SR DTS

Censur: Barn tillåten

Svensk premiär: 2 februari 2007

Distribution

Svensk Filmindustri, 169 86 Stockholm Tel 08-680 35 00, fax 08-680 37 83 epost sffilm@sf.se